

بررسی تاثیر ساختار تخصیص دارایی های مالی بر حق الزحمه حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر زهرا مرادی

استادیار گروه حسابداری، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران. (نویسنده مسئول).

za.moradi5@gmail.com

پویا کامجو

دانشجوی دکتری حسابداری، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.

Pouya.kamjoo@gmail.com

چکیده

در تحقیق حاضر به بررسی تاثیر ساختار تخصیص دارایی های مالی بر حق الزحمه حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شده است. در این پژوهش؛ جامعه آماری شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در خلال سال های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۲ که بصورت سالانه از صورت های مالی شرکت ها گردآوری، استخراج و مورد بررسی قرار گرفته است و با توجه به محدودیت تعداد نمونه، اطلاعات کلیه شرکت های پذیرفته در بورس در سال های مورد تحقیق که اطلاعات آنان در دسترس بود به صورت تمام شماری که ۱۱۷ شرکت می باشد، پرداخته شده است و تحقیق حاضر از نظر هدف، تحقیقی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده از نوع تحقیقات نیمه تجربی پس رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری است که با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره و مدل های اقتصادسنجی انجام شد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی، استنباطی، روش رگرسیون خطی از نرم افزار آماری ایویز استفاده شده است. نتایج فرضیه اول نشان داد که تخصیص دارایی های مالی کوتاه مدت هزینه های حسابرسی را کاهش می دهد در حالیکه نتایج فرضیه دوم بیانگر این بود که تخصیص دارایی های مالی بلندمدت هزینه های حسابرسی را افزایش می دهد.

واژگان کلیدی: حق الزحمه حسابرسی، هزینه حسابرسی، تخصیص دارایی های مالی بلندمدت، تخصیص دارایی های مالی کوتاه مدت، ساختار تخصیص دارایی های مالی.

بیان مساله

برخلاف عملیات اصلی کسب و کار، فرآیند تخصیص دارایی های مالی در شرکت ها اغلب شامل تضادهای نمایندگی قابل توجهی است که می تواند تخصیص دارایی های مالی را به ابزاری برای مدیریت جهت بهبود عملکرد و مدیریت سود تبدیل کند. این امر به نوبه خود، ریسک های عملیاتی و مالی را تشدید می کند (چینگ و همکاران^۱، ۲۰۲۴). بنابراین، حسابرسی تخصیص دارایی های مالی، پیچیدگی حسابرسی شرکتی را افزایش داده و نیازمند حسابرسان با تجربه است. به ویژه، ارزیابی ریسک دارایی های شرکت تأثیر قابل توجهی بر هزینه های حسابرسی دارد. مطالعات کنونی درباره انگیزه های پشت تخصیص دارایی های مالی عمدتاً بر دو انگیزه تمرکز دارند: انگیزه اجتناب از ریسک برای حفظ دارایی ها و انگیزه کسب سود برای حداکثرسازی بازده. دارایی های مالی را می توان بر اساس ساختار زمانی آن ها به دسته های

¹ Chiang & et all

کوتاه‌مدت و بلندمدت تقسیم کرد، که منجر به تفاوت‌هایی در ویژگی‌های مالی‌سازی شرکت‌ها می‌شود (ژانگ و همکاران^۱، ۲۰۲۴). بر اساس نظریه تقاضای سرمایه، دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت که جایگزین وجه نقد محسوب می‌شوند، دارای نقدشوندگی بالا بوده و به‌عنوان یک سپر مالی برای مدیریت بحران‌ها عمل می‌کنند، در نتیجه ریسک شرکت را کاهش می‌دهند و تأثیر قابل‌توجهی بر افزایش هزینه‌های حسابرسی ندارند. در مقابل، دارایی‌های مالی بلندمدت عمدتاً سرمایه‌گذاری‌هایی با بازده بالا هستند که با انگیزه کسب سود در تخصیص دارایی‌های مالی همسو هستند. با این حال، بازده‌های بالا با ریسک‌های بالا همراه‌اند، زیرا تخصیص دارایی‌های مالی بلندمدت، شرکت‌ها را در معرض ریسک‌های بیشتری قرار می‌دهد. این امر به دلیل افق زمانی طولانی‌تر، ساختارهای تجاری پیچیده‌تر و میزان بالاتر عدم قطعیت در محیط‌های داخلی و خارجی رخ می‌دهد (وان و همکاران^۲، ۲۰۲۳).

هنگامی که شرکت نیاز دارد به سرعت منابع مالی را برای شرایط پیش‌بینی نشده تأمین کند، دارایی‌های مالی بلندمدت نقدشوندگی کافی ندارند و تبدیل آن‌ها به وجه نقد در زمان مناسب دشوار است، به‌ویژه در شرایط محدودیت‌های تأمین مالی و فرصت‌های سرمایه‌گذاری. علاوه بر این، تخصیص بیش از حد دارایی‌های مالی بلندمدت موجب پیچیدگی فرآیند حسابرسی می‌شود، که ریسک دارایی‌های شرکت را افزایش داده و در نتیجه هزینه‌های حسابرسی را بالا می‌برد. بنابراین، عامل اصلی تأثیر تخصیص دارایی‌های مالی بر هزینه‌های حسابرسی، میزان ریسکی است که این دارایی‌ها به همراه دارند (هوانگ و همکاران^۳، ۲۰۱۸). ریسک مالی یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر هزینه‌های حسابرسی شرکت‌ها است. برای ارائه یک گزارش حسابرسی دقیق و عینی، حسابرسان باید کار گسترده‌ای انجام دهند تا ریسک‌های مالی شرکت را شناسایی کنند. در همین حال، مدیران ممکن است تلاش کنند این ریسک‌ها را پنهان کنند، که فرآیند حسابرسی را پیچیده‌تر می‌کند. هرچه ریسک مالی شرکت بیشتر باشد، هزینه‌های حسابرسی نیز افزایش می‌یابد. هدف اصلی تخصیص دارایی‌های مالی در شرکت‌ها، افزایش درآمد است، اما این فرآیند ذاتاً با ریسک مالی همراه است. در ساختار زمانی تخصیص دارایی‌های مالی، دارایی‌های مالی بلندمدت معمولاً بازده بالا و در عین حال ریسک بالا دارند، که نشان می‌دهد ریسک مالی عمدتاً از تخصیص دارایی‌های بلندمدت ناشی می‌شود. بنابراین، ریسک مالی نقش کلیدی در ارتباط بین ساختار زمانی دارایی‌های مالی و هزینه‌های حسابرسی ایفا می‌کند (آلتمن و همکاران^۴، ۲۰۱۷).

در سال‌های اخیر، سرمایه‌گذاران توجه بیشتری به نقش نظارتی و تصمیم‌گیری مدیران مستقل داشته‌اند. نظام حاکمیتی مدیران مستقل بر رابطه بین ساختار زمانی تخصیص دارایی‌های مالی و هزینه‌های حسابرسی تأثیر می‌گذارد. با این حال، جهت و شدت این تأثیر به ویژگی‌های مدیران مستقل بستگی دارد. بنابراین، ویژگی‌های مختلف مدیران مستقل ممکن است تأثیرات متفاوتی بر رابطه بین ساختار زمانی تخصیص دارایی‌های مالی و هزینه‌های حسابرسی شرکت داشته باشد. تخصیص دارایی‌های مالی شرکت‌ها عمدتاً تحت تأثیر دو انگیزه قرار دارد: انگیزه پس‌انداز پیشگیرانه و انگیزه سودجویی انگیزه پس‌انداز پیشگیرانه عمدتاً با کاهش محدودیت‌های مالی از طریق تخصیص دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت و نقدشونده برای تأمین نیازهای سرمایه‌ای غیرمنتظره شرکت نمایان می‌شود، که این امر ریسک دارایی شرکت را کاهش می‌دهد. در مقابل، انگیزه سودجویی شامل تخصیص دارایی‌های مالی با نقدشوندگی کمتر و بازدهی بالاتر برای دستیابی به سود مازاد است، که باعث افزایش ریسک دارایی شرکت می‌شود (وو و همکاران^۵، ۲۰۲۳). از منظر هزینه‌های حسابرسی و ریسک، عامل اصلی افزایش هزینه‌های حسابرسی سطح تخصیص دارایی‌های مالی بلندمدت است (براون

¹ Zhang & et all

² Wan & et all

³ Huang & et all

⁴ Altman & et all

⁵ Wu & et all

و همکاران^۱، ۲۰۱۳). این مسئله پرسشی را مطرح می‌کند: آیا همزیستی انگیزه‌های احتیاطی و سودجویی ناشی از تفاوت در ساختار سررسید تخصیص دارایی‌های مالی است؟

برای بررسی این موضوع، این مطالعه تأثیر تخصیص دارایی‌های مالی شرکت‌ها بر هزینه‌های حسابرسی را با دسته‌بندی دارایی‌های مالی در دو بعد بررسی می‌کند:

✓ دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت.

✓ دارایی‌های مالی بلندمدت.

در چارچوب حسابرسی مبتنی بر ریسک، پژوهشگران به طور فزاینده‌ای رابطه بین تخصیص دارایی‌های مالی و هزینه‌های حسابرسی را بررسی کرده‌اند. هزینه‌های حسابرسی عمدتاً به دو عامل بستگی دارد: ورودی‌های هزینه و حق بیمه ریسک مرتبط با فرآیند حسابرسی. اگر حسابرس ارزیابی ریسک شرکت را تشدید کند، هم محتوای حسابرسی و هم پیچیدگی کار حسابرسی افزایش می‌یابد که در نتیجه هزینه‌های حسابرسی را بالا می‌برد. این مطالعه قصد دارد بررسی کند که آیا تخصیص دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت یا بلندمدت ریسک بیشتری برای شرکت‌ها ایجاد می‌کند. تمرکز اصلی بر ساختار زمانی تخصیص دارایی‌های مالی و تجزیه و تحلیل مکانیسم‌های زیربنایی این رابطه خواهد بود.

پیشینه پژوهش

ژانگ و همکاران^۲ (۲۰۲۵)، به بررسی اینکه آیا ساختار مدت تخصیص دارایی‌های مالی بر حق الزحمه حسابرسی تأثیر می‌گذارد؟ شواهدی از چین پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که دارایی‌های مالی بلندمدت بالاتر با هزینه‌های حسابرسی بالاتر مرتبط است، در حالی که دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت ارتباط معنی‌داری با هزینه‌های حسابرسی نشان نمی‌دهد. این یافته‌ها پس از چندین آزمایش قوی باقی می‌مانند. ریسک مالی رابطه بین دارایی‌های مالی بلندمدت و حق الزحمه حسابرسی را واسطه می‌کند. علاوه بر این، در میان ویژگی‌های مدیران مستقل، نسبت مدیران مستقل زن و کسانی که دارای سابقه مالی هستند، رابطه بین دارایی‌های مالی بلندمدت و حق الزحمه حسابرسی را تعدیل می‌کند، در حالی که مدیران مستقل با سابقه خارج از کشور و مدارک تحصیلی به طور مثبت این رابطه را تعدیل می‌کنند. تجزیه و تحلیل اضافی نشان می‌دهد که اندازه شرکت و محدودیت‌های تامین مالی ناهمگونی را در اثرات خود نشان می‌دهند. این مطالعه با افزایش درک ما از عوامل مؤثر بر تخصیص دارایی‌های مالی و حق الزحمه حسابرسی شرکت‌ها و با گسترش ادبیات ریسک مالی و ویژگی‌های مدیران مستقل به ادبیات کمک می‌کند.

یوان و همکاران^۳ (۲۰۲۵)، به بررسی خوانایی گزارش مالی و هزینه‌های حسابرسی: شواهدی از چین پرداختند. این مطالعه به بررسی تأثیر خوانایی گزارش مالی بر حق الزحمه حسابرسی می‌پردازد. علاوه بر این، چگونگی تأثیر عوامل زمینه‌ای مختلف بر رابطه بین خوانایی و حق الزحمه حسابرسی را از منظر ارائه، انتقال و دریافت اطلاعات بررسی می‌کند. با توجه به شرکت‌های پذیرفته شده در بازار چین، این مطالعه اثر منفی قابل توجه خوانایی گزارش مالی را بر حق الزحمه حسابرسی نشان می‌دهد. با این حال، این ارتباط به دلیل شباهت گزارش سالانه، سرمایه اجتماعی دبیر هیئت مدیره و تخصص صنعت حسابرسان ضعیف شده است. علاوه بر این، این مطالعه نشان می‌دهد که هزینه‌های حسابرسی به دلیل تاخیرهای طولانی حسابرسی و عدم تقارن اطلاعات ناشی از خوانایی پایین افزایش می‌یابد. این تحقیق با ارائه شواهد تجربی برای اثبات منطق و ضرورت افزایش الزامات خوانایی متن، می‌تواند بینش‌های ارزشمندی را

¹ Brown & et all

² Zhang & at all

³ Yuan & at all

برای شرکت‌ها به منظور بهبود اثربخشی ارتباطات اطلاعاتی خود با ذینفعان خارجی ارائه دهد، که برای افزایش کیفیت گزارش‌های مالی بسیار مهم است و با تمرکز اصلی تنظیم‌کنندگان استاندارد همسو می‌شود.

ریمت و همکاران (۲۰۲۴)، به بررسی تأثیر سودآوری، پیچیدگی شرکت، ریسک شرکت و هیئت کمیسیون بر حق الزحمه حسابرسی پرداختند. این مطالعه با هدف تعیین تأثیر سودآوری، پیچیدگی شرکت، ریسک شرکت و هیئت مدیره بر حق الزحمه حسابرسی در شرکت‌های زیربخش کالا و نوشیدنی در بخش کالاهای مصرفی فهرست‌شده در بورس اوراق بهادار اندونزی انجام شد. نمونه این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند به دست آمد، به طوری که تعداد ۴۵ نمونه با بازه زمانی ۲۰۲۰-۲۰۲۰ به دست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون مفروضات کلاسیک و آزمون فرضیه با استفاده از تحلیل رگرسیون داده‌های تابلویی با استفاده از ابزار eviews نسخه ۱۲. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که پیچیدگی شرکت و هیئت مدیره بر حق الزحمه حسابرسی تأثیر دارد، در حالی که سودآوری و ریسک شرکت تأثیری بر حق الزحمه حسابرسی ندارد. از نتایج این مطالعه همچنین ضریب تعیین (R²) با مقدار ۰.۴۹ به دست آمد به این معنی که میزان تأثیر سودآوری، پیچیدگی شرکت، ریسک شرکت و هیئت مدیره ۴۹ درصد است.

لیو و همکاران (۲۰۲۴)، به بررسی تأثیر تخصیص دارایی‌های مالی بر نوآوری و سرمایه‌گذاری شرکت‌های با فناوری پیشرفته پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که تخصیص دارایی‌های مالی منجر به افزایش سرمایه‌گذاری در نوآوری توسط شرکت‌های با فناوری پیشرفته می‌شود. تخصیص انواع مختلف دارایی‌های مالی نتایج معکوس ایجاد می‌کند. دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت مانع از سرمایه‌گذاری نوآورانه توسط شرکت‌های با فناوری پیشرفته می‌شود، در حالی که تخصیص دارایی‌های مالی بلندمدت سرمایه‌گذاری نوآوری را ترویج می‌کند. این یافته پس از تست‌های درون‌زایی و استحکام قوی باقی می‌ماند. تجزیه و تحلیل بیشتر کانال‌هایی که از طریق آن کار می‌کند نشان می‌دهد که تخصیص دارایی‌های مالی با افزایش تحمل ریسک، سرمایه‌گذاری در نوآوری شرکت‌ها را ارتقا می‌دهد. علاوه بر این، یک رگرسیون نمونه زیر منطقه‌ای نشان می‌دهد که ارتقاء فوق‌به‌ویژه در منطقه شرقی برجسته است.

محمد و همکاران (۲۰۲۳)، به بررسی عوامل مؤثر در حق الزحمه حسابرسی: شواهد از بازار سهام مصر پرداختند. نتایج نشان داد که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر حق الزحمه حسابرسی، نقدینگی، استقلال کمیته حسابرسی، تأخیر گزارش حسابرسی و وضعیت مؤسسه حسابرسی است. حق الزحمه حسابرسی ۹۵.۷ درصد توسط این عوامل تعیین می‌شود. آزمون اعتبارسنجی ثابت کرد که مدل پیشنهادی دقیق‌تر و نزدیک‌تر به داده‌های برآورد شده در نزدیک به ۹۰.۲٪ است. امید و همکاران (۱۴۰۳)، به بررسی تأثیر کمیته ریسک بر کیفیت گزارشگری مالی و حق الزحمه حسابرسی پرداختند. به این منظور، نمونه‌ای از ۱۰۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب گردید. روش آماری مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌های پژوهش روش داده‌های تابلویی و تحلیل مولفه اصلی بوده و آزمون‌ها با استفاده از نرم افزار آماری R انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که کمیته ریسک بر کیفیت گزارشگری مالی و حق الزحمه حسابرسی تأثیر معناداری ندارد.

قلعه‌نوعی و همکاران (۱۴۰۳)، به بررسی تأثیر ریسک مالی شرکت، حاکمیت شرکتی و اندازه مؤسسه حسابرسی بر حق الزحمه حسابرسی پرداختند. این پژوهش، از لحاظ شیوه اجرا تحقیقی شبه تجربی و پس‌رویدادی، در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری و مبتنی بر اطلاعات واقعی است. جامعه آماری تحقیق شرکت‌های بورس اوراق و بهادار تهران می‌باشند، که به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق نمونه‌ای مشتمل بر ۱۴۸ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۵ انتخاب گردید. در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون خطی چند متغیره استفاده می‌شود. روش تجزیه و تحلیل در این پژوهش، روش داده‌های ترکیبی و از بسته نرم‌افزاری

Eviews و Stata بهره گرفته شده است. نتایج آزمون فرضیات نشان داد، ریسک مالی شرکت، حاکمیت شرکتی و اندازه موسسه حسابرسی بر حق الزحمه حسابرسی تاثیر معناداری دارد.

محمد زاده و همکاران (۱۴۰۱)، به بررسی بررسی تاثیر دارایی های نامشهود و سرمایه فکری بر حق الزحمه حسابرسی پرداختند. نمونه آماری این پژوهش، شامل ۱۲۸ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره زمانی ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۶ می باشد. نتایج تحقیق بیان می دارد که بین حق الزحمه حسابرسی و نسبت دارایی های نامشهود شرکت؛ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و بین سرمایه فکری شرکت و حق الزحمه حسابرسی رابطه منفی و معناداری وجود دارد همچنین نتایج بیانگر آن است که رابطه مثبتی بین حق الزحمه حسابرسی و نسبت دارایی های نامشهود برای شرکت هایی بانرخ بالای نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری وجود دارد. تاکنون تحقیق با عنوان بررسی تاثیر دارایی های نامشهود و سرمایه فکری بر حق الزحمه حسابرسی در میان شرکت های حاضر در بورس اوراق بهادار تهران به انجام نرسیده است لذا نوآوری تحقیق به لحاظ موضوع است.

کاظمیان و همکاران (۱۳۹۶)، به بررسی تاثیر استراتژی های سازمانی بر سرمایه گذاری در دارایی های بلندمدت و کیفیت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این پژوهش استراتژی های سازمانی (استراتژی رشد فروش و استراتژی رشد دارایی) متغیر مستقل و سرمایه گذاری در دارایی های بلندمدت و کیفیت سود به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. جامعه آماری این پژوهش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۵ است. در این پژوهش برای برآورد مدل های پژوهش از روش رگرسیون و برای بررسی استقلال خطاهای مدل رگرسیونی از آزمون دوربین واتسون استفاده شده است. به منظور بررسی معنی دار بودن معادله رگرسیون نیز از آماره F استفاده شده است. بنابراین در این پژوهش به منظور بررسی رد یا پذیرش فرضیه ها از آزمون های رگرسیونی استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد که بین استراتژی رشد فروش و استراتژی رشد دارایی و کیفیت سود رابطه معنی داری وجود ندارد. نتایج نشان داد که بین استراتژی رشد فروش و سرمایه گذاری در دارایی های سرمایه ای رابطه معنی داری وجود ندارد، اما بین استراتژی رشد دارایی و سرمایه گذاری در دارایی سرمایه ای رابطه معناداری وجود دارد.

صفری گریلی و همکاران (۱۳۹۵)، به بررسی عوامل موثر بر حق الزحمه حسابرسی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری مورد استفاده در این پژوهش شامل ۷۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ و با بهره گیری از الگوی رگرسیون چند متغیره مبتنی بر تکنیک داده های تلفیقی مورد آزمون قرار گرفت. یافته ها نشان می دهند که بین اندازه شرکت، سودآوری شرکت، اندازه موسسه حسابرسی، پیچیدگی شرکت و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. یافته های تحقیق ضمن پرکردن خلاء تحقیقاتی صورت گرفته در این حوزه، می تواند برای مدیران، سرمایه گذاران، سیاستگذاران بورس و سایر ذینفعان در امر تصمیم گیری راهگشا باشد.

فرضیه پژوهش

- ✓ فرضیه اول: تخصیص دارایی های مالی کوتاه مدت هزینه های حسابرسی را کاهش می دهد.
- ✓ فرضیه دوم: تخصیص دارایی های مالی بلندمدت هزینه های حسابرسی را افزایش می دهد.

روش شناسی پژوهش

این تحقیق از نظر هدف، تحقیقی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده از نوع تحقیقات نیمه تجربی پس رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری می باشد که با استفاده از روش رگرسیون چند انجام خواهد شد. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکت های سهامی عام پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۲ می باشد. نمونه انتخابی تحقیق نیز شرکت هایی می باشند که مجموعه شرایط زیر را دارا باشند:

- ✓ تا پایان اسفندماه سال ۱۳۹۷ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
- ✓ به منظور افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
- ✓ طی دوره های مورد نظر تغییر فعالیت و یا تغییر سال مالی نداده باشند.
- ✓ جزء شرکت های سرمایه گذاری و واسطه گری های مالی نباشند (شرکت های سرمایه گذاری به علت تفاوت ماهیت فعالیت با بقیه شرکت ها در جامعه آماری منظور نشدند).
- ✓ طول وقفه انجام معاملات در این شرکت ها طی دوره زمانی مذکور بیشتر از ۶ ماه نباشد.

با توجه به محدودیت های فوق، تعداد ۱۱۷ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ به عنوان نمونه تحقیق انتخاب گردید. داده های تحقیق حاضر از سامانه کدال، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار تهران و دیگر پایگاه های مرتبط و نیز از نرم افزار ره آورد نوین استخراج گردید. تجزیه و تحلیل نهایی داده های جمع آوری شده نیز با استفاده از نرم افزار آماری Eviews صورت گرفته است.

سنجش متغیرها و مدل آماری پژوهش

متغیر وابسته

حق الزحمه حسابرسی^۱

در این پژوهش برای سنجش متغیر وابسته حق الزحمه حسابرسی (Audit fee) بر اساس پژوهش شهبواری و همکاران (۱۴۰۱)، از لگاریتم طبیعی حق الزحمه حسابرسی استفاده می شود.

متغیر مستقل

تخصیص دارایی بلند مدت

دارایی های مالی بلند مدت (CFin) = (دارایی های مالی قابل فروش + سرمایه گذاری های نگهداری شده تا سررسید + وام ها و پیش پرداخت های صادر شده + ابزارهای مالی مشتقه + سرمایه گذاری های بلندمدت سهام + املاک سرمایه گذاری) / کل دارایی ها

تخصیص دارایی کوتاه مدت

دارایی های مالی کوتاه مدت (SFin) = دارایی های مالی تجاری / کل دارایی ها

متغیرهای کنترلی

✓ اندازه شرکت: معادل لگاریتم دارایی ها شرکت. (صادقی و همکاران، ۱۴۰۲).

¹ Audit fee

- ✓ بازده دارایی ها؛ معادل نسبت سود خالص تقسیم بر دارایی کل شرکت. (صادقی و همکاران، ۱۳۹۹).
- ✓ نسبت حساب های دریافتی (Inva): نسبت حساب های دریافتی به کل دارایی ها در پایان دوره.
- ✓ نسبت موجودی (Reca): نسبت موجودی کالا به کل دارایی.
- ✓ نظر حسابرس (Audit opinion): اگر نظر حسابرسی مقبول باشد عدد ۱ در غیر این صورت عدد صفر.

به منظور آزمون فرضیه تحقیق، از الگوی زیر استفاده شده است:

مدل اول

$$\text{Audit fee}_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{SFin}_{i,t} + \beta_2 \text{SIZE}_{i,t} + \beta_3 \text{ROA}_{i,t} + \beta_4 \text{Inva}_{i,t} + \beta_5 \text{Reca}_{i,t} + \beta_6 \text{Audit opinion}_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

مدل دوم

$$\text{Audit fee}_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{CFin}_{i,t} + \beta_2 \text{SIZE}_{i,t} + \beta_3 \text{ROA}_{i,t} + \beta_4 \text{Inva}_{i,t} + \beta_5 \text{Reca}_{i,t} + \beta_6 \text{Audit opinion}_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

که در آن:

- ✓ Audit fee: حق الزحمه حسابرسی
- ✓ SFin: دارایی های مالی کوتاه مدت
- ✓ CFin: دارایی های مالی بلند مدت
- ✓ SIZE: اندازه شرکت
- ✓ Inva: موجودی کالا
- ✓ ROA: بازده دارایی
- ✓ Reca: نسبت مطالبات
- ✓ Audit opinion: اظهار نظر حسابرسی

یافته های پژوهش

آماره های توصیفی متغیرهای پژوهش

نگاره (۱): آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق

شرح	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
Audit fee حق الزحمه حسابرسی	۸.۴۵۶	۷.۵۱۷	۱۳.۶۸۹	۴.۲۹۷	۰.۸۷۴
SFin دارایی های مالی کوتاه مدت	۰.۰۹۸	۰.۰۶۴	۰.۴۹۴	۰.۰۱۷	۱.۱۰۷
CFin دارایی های مالی بلند مدت	۰.۰۵۹	۰.۰۴۷	۰.۳۶۱	۰.۰۱۱	۰.۹۶۳
SIZE اندازه شرکت	۲۰.۴۱	۱۸.۳۶	۲۱.۰۲۵	۱۵.۴۸۷	۰.۴۳۹
Inva موجودی کالا	۰.۱۲۶	۰.۱۴۹	۰.۲۴۸	۰.۰۸۷	۰.۷۴۰
Reca نسبت مطالبات	۰.۰۶۵۱	۰.۰۹۲۴	۰.۱۴۶	۰.۰۳۵۸	۰.۹۶۳
ROA بازده دارایی	۰.۱۲۹	۰.۱۱۳	۰.۵۷۴	-۰.۲۰۱	۱.۱۲۴

نگاره (۲): بررسی همخطی میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش

متغیرهای مستقل و کنترلی		آماره های همخطی	
نام متغیر	نماد	تولرانس	عامل تورم واریانس

۱/۰۴۸	۱/۳۵۵	SFin	دارایی های مالی کوتاه مدت
۱/۰۹۳	۴/۲۸۷	CFin	دارایی های مالی بلند مدت
۱/۰۳۵	۱۴/۲۵۸	SIZE	اندازه شرکت
۱/۰۱۰	۱/۷۶۰	Inva	موجودی کالا
۱/۰۱۲	۲۳۳/۶۹۹	Reca	نسبت مطالبات
۱.۰۴۱	۱.۲۴۱	ROA	بازده دارایی

با توجه به آنکه مقدار عامل تورم واریانس کمتر از پنج قرار می‌باشد، لذا می‌توان نتیجه گرفت که میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش، همخطی وجود ندارد.

آزمون ناهمسانی واریانس

یکی از موضوعات مهمی که در اقتصاد سنجی به آن برخورد می‌کنیم موضوع واریانس ناهمسانی است. واریانس ناهمسانی به این معناست که در تخمین مدل رگرسیون مقادیر جملات خطا دارای واریانس های نابرابر هستند. به منظور برآورد واریانس ناهمسانی در این تحقیق از آزمون براش پگان استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون به صورت جدول ۳-۴، بیان می‌شود.

نگاره (۳): نتایج حاصل از ناهمسانی واریانس

نام آزمون	فرضیه	آماره	احتمال آماره
براش پگان	اول	۲/۶۰۳	۰/۰۳۹
براش پگان	دوم	۲/۹۴۹	۰/۰۲۳

نتایج به دست آمده حاکی از آن است مقدار احتمال آزمون های مذکور، برای فرضیات، کمتر از سطح خطای ۵٪ است، لذا حاکی از ناهمسانی واریانس بوده و برای رفع مشکل ناهمسانی از روش حداقل مربعات تعمیم یافته به جای روش حداقل مربعات معمولی (GLS) برای آزمون فرضیه‌ها استفاده خواهد شد.

آزمون انتخاب الگوی برازش

با توجه به ادبیات تحقیق موجود و نیز ماهیت فرضیه‌های تحقیق در این پژوهش از داده‌های ترکیبی استفاده شده است. به منظور تعیین مدل مناسب (تلفیقی یا تابلویی با اثرات ثابت یا تصادفی) برای آزمون فرضیات از آزمون‌های چاو و هاسمن استفاده شده است.

الف) آزمون چاو

نگاره (۴): آزمون چاو

مدل رگرسیونی	آماره	احتمال	نتیجه آزمون
اول	۷/۸۵۱	۰/۰۰۰	رد فرض صفر
دوم	۱۳/۴۹۳	۰/۰۰۰	رد فرض صفر

با توجه به جدول فوق، در مورد مدل با توجه به سطح معناداری نتایج آزمون چاو نشان می‌دهد فرض H_0 (مدل تلفیقی) تایید نمی‌شود. به بیان دیگر، آثار فردی یا گروهی وجود دارد و باید از روش پنل دیتا یا داده تابلویی (پانل) برای برآورد

مدل رگرسیونی تایید استفاده شود که در ادامه برای تعیین نوع مدل پانل (با اثرات تصادفی یا اثرات ثابت) از آزمون هاسمن استفاده می‌شود.

ب) آزمون هاسمن

پس از مشخص شدن اینکه عرض از مبدأ برای سال‌های مختلف یکسان نیست، باید روش استفاده در برآورد مدل (اثرات ثابت یا تصادفی) تعیین گردد که بدین منظور از آزمون هاسمن استفاده می‌گردد. فرض صفر و فرض مقابل برای آزمون هاسمن به شرح زیر می‌باشد:

نگاره (۵): آزمون هاسمن

نتیجه آزمون		احتمال	آماره کای دو	مدل رگرسیونی
پانل با اثرات ثابت	رد فرض صفر	۰/۰۱۸	۱۳/۵۹۲	اول
پانل با اثرات ثابت	رد فرض صفر	۰/۰۲۳	۱۳/۰۱۵	دوم

نتایج مربوط به آزمون هاسمن برای مدل در نگاره ۵ نشان داده شده است. نتایج نشان داده که احتمال آماره کای دو آزمون هاسمن برای همه مدل‌ها کمتر از ۵ درصد به دست آمده است که در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار می‌باشند و حاکی از تایید فرضیه H_1 می‌باشد، لذا با توجه به آزمون هاسمن برازش مدل رگرسیونی این تحقیق با استفاده از مدل داده‌های پانل به روش اثرات ثابت خواهد بود.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول

✓ H_0 : تخصیص دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت هزینه‌های حسابرسی را کاهش نمی‌دهد.

✓ H_1 : تخصیص دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت هزینه‌های حسابرسی را کاهش می‌دهد.

نگاره (۶): نتایج حاصل از برازش معادله رگرسیون اثرات ثابت فرضیه اول

نام متغیر	مقدار ضریب	آماره t	سطح معنی داری
عرض از مبدأ	۲/۰۵۶	۰/۰۶۴	۰/۹۴۸
تخصیص دارایی‌های کوتاه مدت	-۴/۹۴۵	-۵/۶۹۹	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	۴۸/۳۸۱	۳/۰۷۵	۰/۰۰۴
بازده دارایی	-۶/۴۴۴	-۳/۱۲۶	۰/۰۰۳
نسبت موجودی کالا	۰/۱۸۰	۱/۹۶۵	۰/۰۴۷۸
نسبت مطالبات	۴/۵۲۴	۹/۸۷۱	۰/۰۰۰
اظهاری نظر حسابرسی	۰/۲۶۴	۱/۵۵۸	۰/۰۷۴۵
ضریب تعیین	۰/۶۹۲	آماره F	۳۳/۲۱۶
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۲۱	معنی داری	۰/۰۰۰

۱/۹۸۷	آماره دوربین واتسون		
-------	---------------------	--	--

بر اساس نتایج حاصل از جدول نگاره (۶) درمی‌یابیم که:

ضریب معناداری متغیر تخصیص دارایی‌های کوتاه مدت (۰/۰۰۰)، کمتر از سطح خطای ۵٪ است. لذا فرضیه اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌گردد، ولی منفی بودن علامت ضریب رگرسیونی متغیر تخصیص دارایی‌های کوتاه مدت (۴/۹۴۵-)، نشان از رابطه معکوس متغیر مستقل با وابسته دارد، در نتیجه تخصیص دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت هزینه‌های حسابرسی را کاهش می‌دهد.

بر اساس ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل، حدود ۶۲ درصد تغییر هزینه‌های حسابرسی توسط تأثیر متغیرهای کنترلی توضیح داده می‌شود و به لحاظ آنکه مقدار آماره آزمون دوربین - واتسون (۱/۹۸۷) در بازه بهینه بین ۰ تا ۴ قرار دارد، فرض وجود خودهمبستگی میان متغیرها، رد می‌گردد و از آنجاکه احتمال آماره آزمون اف (۰/۰۰۰)، کمتر از سطح خطای ۵٪ است، معنادار بودن رگرسیونی برازش شده تأیید می‌گردد.

فرضیه دوم

✓ H_0 : تخصیص دارایی‌های مالی بلندمدت هزینه‌های حسابرسی را افزایش نمی‌دهد.

✓ H_1 : تخصیص دارایی‌های مالی بلندمدت هزینه‌های حسابرسی را افزایش می‌دهد.

نگاره (۷): نتایج حاصل از برازش معادله رگرسیون اثرات ثابت فرضیه دوم

نام متغیر	مقدار ضریب	آماره t	سطح معنی داری
عرض از مبدا	۶/۲۷۲	۵/۳۱۲	۰/۰۰۰
تخصیص دارایی‌های بلند مدت	۰/۸۲۹	۱۲/۳۱۳	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	۵/۷۶۵	۹/۲۸۸	۰/۰۰۰
بازده دارایی	-۱/۷۳۳	-۱/۹۷۴	۰/۰۴۸
نسبت موجودی کالا	۰/۰۰۲	۲/۲۲۸	۰/۰۳۲۴
نسبت مطالبات	۰/۰۲۳	۴/۹۸۹	۰/۰۰۰
اظهار نظر حسابرسی	۱/۴۵	۱۷/۶	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۷۹۵	آماره F	۲۰۶۲/۴۰
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۷۴۲	معنی داری	۰/۰۰۰
		آماره دوربین واتسون	۱/۷۴۵

بر اساس نتایج حاصل از نگاره (۷) درمی‌یابیم که:

ضریب معناداری متغیر تخصیص دارایی‌های بلند مدت (۰/۰۰۰)، کمتر از سطح خطای ۵٪ است. لذا فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌گردد، ولی مثبت بودن علامت ضریب رگرسیونی متغیر تخصیص دارایی‌های بلند مدت

(۰/۸۲۹)، نشان از رابطه مستقیم متغیر مستقل با وابسته دارد، در نتیجه تخصیص دارایی‌های مالی بلندمدت هزینه‌های حسابرسی را افزایش می‌دهد.

بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده مدل، حدود ۷۴ درصد تغییر هزینه‌های حسابرسی توسط تأثیر متغیرهای کنترلی توضیح داده می‌شود و به لحاظ آنکه مقدار آماره آزمون دوربین - واتسون (۱/۷۴۵) در بازه بهینه بین ۰ تا ۴ قرار دارد، فرض وجود خودهمبستگی میان متغیرها، رد می‌گردد و از آنجا که احتمال آماره آزمون اف (۰/۰۰۰)، کمتر از سطح خطای ۵٪ است، معنادار بودن رگرسیونی برازش شده تأیید می‌گردد.

نتیجه گیری

هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر تخصیص دارایی‌های مالی بر حق الزحمه حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. تحقیق حاضر از این حیث دارای اهمیت است که در زمره نخستین تحقیقات داخلی می‌باشد که به بررسی این موضوع پرداخته و از این رو، می‌تواند به توسعه ادبیات مربوط به متغیرها در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، کمک شایانی نماید. برای دستیابی به این هدف، نمونه‌ای متشکل از ۱۱۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در نظر گرفته شد.

نتایج فرضیه اول نشان داد که تخصیص دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت هزینه‌های حسابرسی را کاهش می‌دهد. در واقع با توجه به این نتیجه می‌توان تحلیل کرد که دارایی‌های مالی، به‌ویژه دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت، دارای نقدشوندگی بالایی هستند که توانایی شرکت‌ها را در مدیریت ریسک افزایش می‌دهد. برای مقابله با هزینه‌های بالا و چالش‌های تأمین مالی مرتبط با ریسک جریان نقدی و محدودیت‌های تأمین مالی خارجی، شرکت‌ها اغلب دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت را به‌عنوان یک اقدام احتیاطی نگه می‌دارند. زمانی که عملیات اصلی شرکت به سرمایه نیاز دارد یا هنگامی که باید بدهی‌های سررسید شده را به‌سرعت بازپرداخت کند، می‌تواند دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت را به‌سرعت نقد کند. این امر به کاهش هزینه‌های بحران مالی، تأمین نقدینگی موردنیاز، تقویت توانایی تأمین مالی مجدد شرکت و کاهش مؤثر ریسک‌های عملیاتی و مالی کمک می‌کند. تخصیص دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت توسط شرکت‌ها نقش مهمی در پیشگیری از ریسک دارد. در نتیجه، شرکت مورد حسابرسی در مذاکرات با مؤسسه حسابرسی از موقعیت بهتری برخوردار است که ممکن است منجر به کاهش یا تثبیت هزینه‌های حسابرسی شود.

نتایج فرضیه دوم نشان داد که تخصیص دارایی‌های مالی بلندمدت هزینه‌های حسابرسی را افزایش می‌دهد. می‌توان اینگونه گفت که برخلاف تخصیص دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت که عمدتاً با هدف کاهش ریسک انجام می‌شود، انگیزه سودجویی ممکن است شرکت‌ها را به تخصیص منابع به دارایی‌های مالی بلندمدت با بازدهی بالاتر سوق دهد. با این حال، دارایی‌های مالی بلندمدت فاقد نقدشوندگی لازم و قابلیت تبدیل سریع به وجه نقد هستند. بازدهی بالاتر معمولاً با ریسک بیشتر همراه است و انگیزه سودجویی اغلب باعث می‌شود شرکت‌ها بخش بیشتری از دارایی‌های خود را به سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و پرریسک اختصاص دهند. در شرایط محدودیت تأمین مالی خارجی، ریسک مالی شرکت افزایش می‌یابد. علاوه بر این، تخصیص گسترده دارایی‌های مالی بلندمدت در بخش‌های پرریسکی مانند مالی و املاک و مستغلات می‌تواند ریسک مالی را بیشتر تشدید کند. حضور این دارایی‌ها همچنین منجر به "اثر سرایت ریسک" می‌شود که در نتیجه آن، هزینه‌های حسابرسی افزایش می‌یابد. بر اساس فرضیه بیمه‌گری، سرمایه‌گذاران حسابرسان را به‌عنوان تضمین‌کننده دارایی‌های سرمایه‌گذاری شده و مسئول جبران زیان‌های احتمالی سرمایه‌گذاری در نظر می‌گیرند. همچنین، فرضیه انسان اقتصادی عقلانی بیان می‌کند که حسابرسان تمایل دارند از ریسک اجتناب کنند و تصمیمات کنترلی متناسب با سطح ریسک اتخاذ نمایند. در مقایسه با دارایی‌های مالی کوتاه‌مدت، دارایی‌های مالی بلندمدت

پیچیدگی بیشتری دارند و معمولاً شامل سرمایه‌گذاری‌های خارجی بزرگ‌تر از نظر میزان و گستره هستند. به همین دلیل، مؤسسات حسابرسی باید منابع انسانی و مادی بیشتری را برای حسابرسی این دارایی‌ها تخصیص دهند. توسعه پایدار و باکیفیت شرکت‌های واقعی به نوسازی تجهیزات، بازسازی، و تحقیق و توسعه محصولات و فناوری‌های جدید متکی است. با این حال، اگر شرکت‌ها به میزان زیادی دارایی‌های مالی بلندمدت با نقدشوندگی پایین و هزینه تبدیل بالا نگاه دارند، این نیازهای سرمایه‌ای ممکن است به‌طور مؤثر برآورده نشوند. این مسئله می‌تواند عملکرد آتی کسب‌وکار اصلی شرکت را تحت تأثیر قرار دهد، به ناپایداری مالی منجر شود. و همچنین باعث کمبود وثیقه برای دریافت اعتبار خارجی یا بازپرداخت بدهی‌های سررسید شده گردد که در نتیجه آن، ریسک‌های تجاری و مالی شرکت افزایش می‌یابد. به منظور کاهش زیان‌های احتمالی مرتبط با شهرت، دعاوی حقوقی، و جبران خسارات آینده. حساب‌رسان تمایل دارند رویکردی حرفه‌ای و محتاطانه‌تر اتخاذ کنند و برای شرکت‌هایی که بخش بزرگی از دارایی‌های آن‌ها را دارایی‌های مالی بلندمدت تشکیل می‌دهد، تصمیمات محافظه‌کارانه‌تری بگیرند. این تصمیمات ممکن است شامل دریافت هزینه‌های حسابرسی بالاتر برای جبران هزینه‌های اضافی و لحاظ کردن حق بیمه ریسک باشد.

منابع

- ✓ امیدوی کردشولی، سعید، محمدرضا، پژوهی، (۱۴۰۳)، تأثیر کمیته ریسک بر کیفیت گزارشگری مالی و حق الزحمه حسابرسی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۶۱، صص ۱۲۷-۱۵۰.
- ✓ شهسواری، معصومه، عباسزاده، محمدرضا، حصار، حمزه، (۱۴۰۱)، لحن مورد استفاده در گزارش حسابرس و حق الزحمه حسابرسی با تأکید بر نقش تعدیلگری الزامات استاندارد حسابرسی شماره ۷۰۰. مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۹، شماره ۷۶، صص ۱۳۱-۱۶۱.
- ✓ صادقی، مرتضی، رضاپور، مهدی، (۱۴۰۲)، بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و تاخیر در گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، هشتمین کنفرانس بین‌المللی و ملی مطالعات مدیریت، حسابداری و حقوق، تهران.
- ✓ صادقی، مرتضی، سمیعی، فرزاد، (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر رابطه بین معاملات با اشخاص وابسته و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ششمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت، حسابداری و اقتصاد سالم در بانک، بورس و بیمه، تهران.
- ✓ صفری گرایلی، مهدی، جعفری طهور، مرتضی، (۱۳۹۵)، بررسی عوامل مؤثر بر حق الزحمه حسابرسی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چهارمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران.
- ✓ قلعه نوئی، مجتبی، (۱۴۰۳)، بررسی تأثیر ریسک مالی شرکت، حاکمیت شرکتی و اندازه موسسه حسابرسی بر حق الزحمه حسابرسی، بیست و چهارمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت، اقتصاد حسابداری، بابل.
- ✓ کاظمیان برازجانی، سید سعید، داودی، رضا، (۱۳۹۶)، تأثیر استراتژی‌های سازمانی بر سرمایه‌گذاری در دارایی‌های بلندمدت و کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین حسابداری و مدیریت در هزاره سوم، کرج.
- ✓ محمدزاده، حسین، صالحی، مهدی، حیدری، محمد، (۱۴۰۱)، بررسی تأثیر دارایی‌های نامشهود و سرمایه فکری بر حق الزحمه حسابرسی، ششمین همایش بین‌المللی دانش و فناوری هزاره سوم اقتصاد، مدیریت و حسابداری ایران، تهران.

- ✓ Altman EI, Iwanicz-Drozdowska M, Laitinen EK, Suvas A. Financial distress prediction in an international context: A review and empirical analysis of Altman's Z-score model. *Journal of international financial management & accounting*. 2017; 28(2):131–71.
- ✓ Brown DL, Shu SZ, Soo BS, Trompeter GM. The Insurance Hypothesis: An Examination of KPMG's Audit Clients around the Investigation and Settlement of the Tax Shelter Case. *Auditing-a Journal of Practice & Theory*. 2013; 32(4):1–24.
- ✓ Chiang LC, Lijun J, Huwei W. Two Aspects of Digitalization Affecting Financial Asset Allocation: Evidence from China. *Emerging Markets Finance and Trade*. 2024; 60(4):631–49. <http://dx.doi.org/10.1080/1540496X.2023.2244142>.
- ✓ Dongliang Yuan, Xiaojuan Yang, Rong Qin, Jianglong Yu (2025) Financial report readability and audit fees: Evidence from China. *International Journal of Auditing*. <https://doi.org/10.1111/ijau.12366>.
- ✓ Huang X, Wu Q, Wang Y. Financial Asset Allocation and Financial Risks of Enterprises: "Precautions" or "Bartering". *Journal of Finance and Economics*. 2018; 44(12):100–12+25. <http://dx.doi.org/10.16538/j.cnki.jfe.2018.12.008>.
- ✓ Rimet, R., & Syakirin, F. (2024). The Effect Of Profitability, Company Complexity, Company Risk And Board Of Commissioners On Audit Fees . *Jurnal Rumpun Ilmu Ekonomi*, 2(2), 195–202. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12722782>
- ✓ Saleh, M.A. and Ragab, Y.M. (2023), "Determining audit fees: evidence from the Egyptian stock market", *International Journal of Accounting & Information Management*, Vol. 31 No. 2, pp. 355-375.
- ✓ Wan LH, Zhang PP, Lin Q. The loss of political connections and corporate financialization. *Finance Research Letters*. 2023;57.
- ✓ Wu K, Lu YF. Corporate digital transformation and financialization: Evidence from Chinese listed firms. *Finance Research Letters*. 2023;57.
- ✓ Zhang C, Nie H (2025) Does financial asset allocation term structure affect audit fees? Evidence from China. *PLoS ONE* 20(1): e0317671. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0317671>.
- ✓ Zhang L, Su WH, Liu SQ. Enterprise innovation and audit pricing: An evidence study from China's Ashare listed companies. *Plos One*. 2024; 19(3). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0300137> PMID: 38466695.